

ÅRSBOK 2014

sst

Nämnden för
Statligt Stöd till Trossamfund

ÅRSBOK 2014

**Nämnden för
Statligt Stöd till Trossamfund**

Omslagsbild:

Bilden är tagen den 10 december 2013 när SST:s kompetensutvecklingskurs för trossamfundsledare besökte Sveriges Riksdag. Presentationen av riksdagen leddes av Esabelle Dingizian, riksdagsledamot för Miljöpartiet som syns mitt i bilden, i röd kofta. Läs mer om denna dag och kompetensutvecklingskursen på sid. 9.

Fotograf: Joel Stockman

Redaktör och formgivare: Peter Carlsson, Formulare Skriv- & Projektbyrå

Tryck: Danagård LiTHO, Ödeshög

© Copyright 2014, Nämnden för statligt stöd till trossamfund

Innehållsförteckning

Kontaktuppgifter till SST:s kansli	4
Uppdrag demokrati	5
<i>Inledning av SST:s generalsekreterare Åke Göransson</i>	
Uppmuntran och utmaningar från trossamfundsministern	6
Trossamfunden på besök i maktens korridorer	9
Två nya samfund i ortodoxa och österländska kyrkors ekumeniska råd	12
Recension av avhandlingen <i>När islam blev svenskt</i>	14
Demokratin behöver oss	17
Religionen betydelsefull för den enskildes politiska val	19
”Tjugofyra spännande år” – tack från Sven-Eric Andersson	22
”Med rätt agenda blir friktionen en positiv faktor”	23
Nyinvigd kyrka – med några år på nacken	26
Nesibe och Samir samordnar muslimsk andlig vård i sjukvården	28
Verkligheten avgör – kartan behöver ritas om	31
Utbetalda statsbidrag 2013	33
Statistik 2012	36
SST:s nämnd 2014-2015	38

Kontaktuppgifter

Postadress: Box 14038, 167 14 Bromma
Besöksadress: Gustavslundsv. 18, 2 tr, Bromma
T-bana och tvärbana: Alviks Torg
Telefon: 08-453 68 70
E-post: info@sst.a.se
Hemsida: www.sst.a.se

Generalsekreterare

Åke Göransson
08-453 68 71, ake.goransson@sst.a.se

Assistent

Inger Carnbo
08-453 68 74, inger.carnbo@sst.a.se

Handläggare för statsbidragsfrågor

Åsa E Hole
08-453 68 72, asa.e.hole@sst.a.se

Handläggare för statsbidragsfrågor

Ingmarie Kaan
08-453 68 73, ingmarie.kaan@sst.a.se

Handläggare för kontakt med muslimska och ortodoxa trossamfund

Max Stockman
08-453 68 77, max.stockman@sst.a.se

Handläggare för krisberedskapsfrågor

Örjan Wallin
08-453 68 75, orjan.wallin@sst.a.se

Projektsekreterare

Fredrik Brusi
08-453 68 61, fredrik.brusi@sst.a.se

Projektsekreterare

Polin Shahho
08-453 68 70, polin.shahho@sst.a.se

Uppdrag demokrati

SST har som ordinarie uppdrag att ge stöd till trossamfund och de fem uppgifter som det uppdraget kan delas upp i är: förmedla statsbidrag, ge allmänt stöd till ny- och reetablerade trossamfund, samordna trossamfundens roll i krisberedskapsfrågor, vara ett dialogforum om värderingar, respekt och tolerans och vara expert i allmänna trossamfunds- och religionsfrågor.

Utöver det ordinarie uppdraget med dess olika uppgifter har SST inför 2014 fått fem särskilda uppdrag från regeringen. Uppdrag som skulle kunna sammanfattas som olika aspekter av demokrati. De är:

- För tredje och sista året inom regeringens ”Handlingsplan för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism” föra en utvidgad dialog med trossamfunden i syfte att stimulera arbetet med demokrati och demokratiska värderingar. (Se vidare artikel på sid. 17)
- Göra informationsinsatser inför valåret 2014, både EU-parlamentsvalet och de allmänna valen. Informera om rösträttens betydelse och praktiskt röstningsförfarande. Genom trossamfunden nå grupper med lågt valdeltagande.
- Ta fram en handledning för kommuner/landsting/regioner/länsstyrelser kring att arbeta med interreligiösa och interkulturella råd inom ramen för deras ansvar för krisberedskap och social hållbarhet.
- Fortsätta också i år med kompetensutveckling för lokala trossamfundsledare i syfte att värna demokratin och samhällets uppbyggnad. (Se vidare artikel på sid. 9)
- Föra en dialog med trossamfunden om hur barnäktenskap och tvångsäktenskap skall förhindras och erbjuda vigselförrättare inom trossamfunden en vidareutbildning om detta.

Uppdragen handlar såväl om samhällets uppbyggnad och vårt gemensamma liv som om den enskildes möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Detta handlar om demokrati. I detta har trossamfunden mycket att bidra med men också mycket att lära.

Åke Göransson
Generalsekreterare

SST:s generalsekreterare Åke Göransson

Bild: Peter Carlsson

Uppmuntran och utmaningar från trossamfundsministern

Stefan Attefall är minister med ansvar bland annat för trossamfundsfrågor. Han talar gärna om samfundens roll i samhället när han är ute i landet. En tisdagskväll i slutet av januari ska han medverka i en samtalskväll i Göteborg.

Ministern och en medarbetare från departementet har kommit med flyg till Göteborg för någon timme sedan. Om ett par timmar är det dags att medverka i en kväll i Smyrna församlingens samtalsserie "Öppenhjärtigt" och i mellanrummet blir det utrymme för en stunds samtal med årsboksredaktören.

– Jag åker runt, i mån av tid, och samtalar gärna med aktiva i trossamfunden om hur regeringen ser på samfunden, vad vi gjort och vill göra. Jag vill också gärna ingjuta lite mer självförtroende i de samfundsaktiva, säger Stefan Attefall och bidrar med lite statistik.

Etthundratusen människor finns med i Svenska kyrkans körverksamhet och sextontusen i Equmeniakyrkans. Tvåtusen etthundra personer deltar i arbetsmarknadsåtgärder inom ramen för Frälsningsarméns Myrorna-verksamhet och Pingstmissionens U-landshjälp samlade förra året in 27 miljoner kronor till biståndsarbete.

Men vet människor i allmänhet om detta? Har kunskapen om religion och trossamfund blivit något bättre sedan Stefan Attefall senast intervjuades för SST:s årsbok, för tre år sedan? Då sa han att kunskapen om religion måste bli större.

Fortfarande valhänt

Trossamfundsministern säger sig vara lite mer optimistisk än för tre år sedan. Det anses nog inte riktigt lika underligt eller rent av onormalt att vara religiös som några år tillbaka i tiden. Men fortfarande är "valhänthet" det ord som bäst beskriver det sätt på vilket tro och religion bemöts i Sverige, menar Stefan Attefall. Och ibland nöjer sig människor omkring inte med att bara se förundrat på troende människor.

– Både antisemitismen och islamofobin ökar i Sverige, säger han.

Också bland hans kollegor i de politiska sammanhangen såg Stefan Attefall rätt stora luckor i "religionskunskapen" för några år sedan. Blir det någonsin utrymme att prata religion, tro och samfund när regeringen möts?

– Det blir inte så många tillfällen till det, säger han, men någon gång kan det bli samtal, ibland mer filosofiskt, ibland lite mer personligt.

Vidgad avdragsrätt för gåvor

En annan förhoppning Stefan Attefall uttryckte i årsboken 2011 var att den avdragsrätt för gåvor till biståndsorganisationer som då nyligen införts skulle kunna utvidgas. Här har ett steg till tagits, så att avdragsrätten nu gäller gåvor som ges för att fylla såväl ekonomiska som sociala behov, säger ministern, men vill gärna gå ännu något steg vidare.

Möjlighet att få bidrag för ett trossamfunds anskaffande eller byggande av lokaler, som var närmast obefintlig för tre år sedan, har återinförts och stärkts.

Bild: Peter Carlsson

Trossamfundsminister Stefan Attefall besökte Göteborg för att medverka i ett samtal om trossamfundens roll och plats i samhället.

Viktig med perspektiven

Stefan Attefall talar förstås gärna om den 60-procentiga ökningen av statsbidragen till trossamfunden som han drivit igenom under några år. Men lika viktigt är ett förändrat synsätt, tycker han mena.

– Staten kan inte lösa alla problem, säger han och resonerar sig tillbaka till den klassiska konflikten mellan liberalism och socialism.

– Det handlar till viss del om stat eller individ och det civila samhället blir lätt en restpost, när vi i själva verket borde se att utan föreningar, samfund, fackförbund, organisationer blir Sverige enormt fattigt.

I den aktuella frågan om privata initiativ i välfärden saknar Stefan Attefall trossamfund och organisationer. När det blev möjligt, var privata företag rätt snabba att ge sig in på välfärdens område, till exempel i form av äldreboenden och förskolor. Men det är få – för få tycker ministern – organisationer som driver traditionella välfärdsverksamheter. Delvis kan det bero på det regelverk som finns kring anbuds-förfaranden i kommunerna. Kanske behöver kontraktstiderna inte vara så långa, kanske kan man dela upp vissa verksamheter så att det inte krävs fullt så mycket kapital som idag för att starta. Nya EU-direktiv på det området kan möjligen öppna vägar för samfund och organisationer, tror Stefan Attefall.

Valåret 2014

Vad vill då ministern, hans parti och alliansregeringen göra på trossamfundens område om de skulle få förnyat förtroende vid riksdagsvalet i höst? Han räknar upp tre saker.

– Vi vill fortsätta förstärka stödet till samfunden, jämfört med kultur och idrott är det fortfarande blygsamt. Vi vill underlätta för samfunden att medverka i välfärds-sammanhang och vi vill utvidga avdragsrätten för gåvor ytterligare, säger han.

Han vill också ge ett råd.

– Jag vill uppmuntra samfundens aktiva att fundera; vad gav oss framgång, när vi började vår verksamhet? Det ger samfunden en mycket större legitimitet och bättre kontaktytor om man både predikar och arbetar socialt. Kom med i välfärdsarbetet! Det ger er trovärdighet och ni blir betydligt mer relevanta, säger Stefan Attefall.

Peter Carlsson

Trossamfunden på besök i maktens korridorer

Under vintern 2013 och våren 2014 anordnar SST på regeringens uppdrag kompetensutveckling för lokala trossamfundsledare: i Stockholm, Malmö och Göteborg. Syftet är att fördjupa förståelsen för det svenska samhället. Kurserna innehåller moment som svensk religionshistoria, barns och ungas situation och svensk lagstiftning. Den 11 december var deltagarna på stockholmskursen på besök i riksdagen för att lära sig mer om Sveriges statsskick och politik.

Det är en mulen och blåsigt morgon i mitten på december. En och en kommer de promenerande över riksdagsgången. Athaphong Molen – som kallas Ben – har en för buddhismunkar mycket typisk okrafärgad munkdräkt och ett par rejäla svarta stövlar. Ben reser ned från templet i Jämtland för att delta i kursen. Efter honom: den syrisk-ortodoxe prästen Nehmat Alla Dabbagh från Tensta. Sist av de tjugoen deltagarna hastar den mandeiske biskopen Salwan Alkhamas in genom de rundbågade portalerna.

Temat för dagen är hur Sverige styrs och förvaltas och kursledare Pär Götefelt från Botkyrka Folkhögskola inleder. När fick Sverige allmän och lika rösträtt? Vilka hade rösträtt innan? Vad har folkskolan betytt för den demokratiska utvecklingen?

Riksdagsledamot är värd

Efter Pär tar dagens värd över – riksdagskvinnan Esabelle Dingizian. Esabelle är en 51-årig botkyrkabo, före detta skåning, med rötter i Irak. Sedan 2006 sitter hon i riksdagen för miljöpartiet och hon är idag partiets ungdomspolitiska talesperson. Esabelles motto är ”Allt är politik!”.

Vi får veta att det finns ett andaktsrum i riksdagen men att politikens språk, enligt Esabelle, mycket sällan uttrycks i religiösa ord. De formuleras inte heller i termer av moral och etik, då används snarare orden demokrati och rättvisa. När det gäller mångfaldsfrågor och interkulturellt arbete kommer religion upp i debatten kring diskriminering.

Esabelle berättar på ett öppen hjärtligt sätt hur arbetet i riksdagen fungerar och visar runt i huset. Flera av deltagarna reagerar förvånat när de ser de tioalet riksdagsledamöter som idag närvarar för debatt i stora plenisalen. Skolkar ni från jobbet? frågar någon. Esabelle förklarar att riksdagsledamöterna endast är förpliktigade att

närvara vid voteringar och att det inte skulle vara möjligt – eller ens önskvärt – att de sprang på alla små och stora möten. Vi har ju alla våra olika ansvarsområden, säger Esabelle och fortsätter:

– Det är i de olika utskotten som det viktiga beredningsarbetet sker, som sedan formellt bekräftas eller röstas ned i plenisalen.

Esabelle får svara på många frågor – både statsvetenskapliga och personliga – från samfundsledarna innan det är dags att runda av förmiddagen i riksdagen. Nu väntar en promenad över till Klara södra kyrkogata där lunch serveras och eftermiddagen fortsätter med ledarutveckling i studieförbundet Sensus regi.

Väcker tankar och idéer

Detta är den tredje träffen på kompetensutvecklingen i Stockholm och under promenaden från riksdagshuset märks det att deltagarna från de sexton olika samfundet har börjat lära känna varandra bättre – och att kursen väcker tankar. Mariam

Gahly, diakon från Högdalskyrkan, funderar tillsammans med imam Abderoof Elmahri från Hägersten om de kan hitta sätt att träffas – och samverka. Tamrat Adamo, från den etiopisk-ortodoxa kyrkan i Stockholm.

– Jag får många nya idéer av att vara med på den här kursen.

Även Aso Asinger från Islamiska Kulturföreningen i Märsta är nyfiken på sina kurskamrater och planerar därför ett besök hos Wendy Har Pick Sieng och den buddhistiska församlingen i Roserberg. Det Aso och flera andra tycker saknas på kursen är representation från det judiska samfundet.

Några av deltagarna i SST:s kompetensutveckling diskuterar maktfrågor. Fr. v. Abdul Kuddus, Barthazar Sibana, Ömer Yaman, Recai Kizilkaya och Stefan Spulber.

Bild: Joel Stockman

Språk och makt

Eftermiddagen hos Sensus handlar om makt. Deltagarna får associera kring orden makt och ledarskap och diskutera vad det betyder i deras egna sammanhang. Är

makt något man kan ta, få eller söka? Vad är skillnad på ”ha makt att...” eller ”ha makt över...”? Gruppen får i olika övningar resonera kring begrepp som härskarteknik och vad språket har för betydelse för maktutövning. Även ord som ansvar och maktbegränsning tas upp för diskussion.

– Eftermiddagen om makt skapade intressant åsiktsutbyten, säger kursledare Pär Götefelt, men jag märker också en frustration hos vissa deltagare. De tycker det är förvirrande med en pedagog som ”bara” lyfter upp begrepp och inte ger ett definitivt ställningstagande själv. Här funderar jag på om vi har olika bildningstraditioner som krockar. Det är bra, säger Pär, då sker ett lärande.

Unika möten

Pär Götefelt bekräftar att det för varje kurstillfälle finns en ökad nyfikenhet och intensitet i samtalen kursdeltagarna emellan. Detta märks tydligt under eftermiddagen hos Sensus när deltagarna hittar ett multireligiöst utställningsskåp med bland annat ortodoxa ikoner, muslimska bönemattor och buddistiska rökelsekar. Helt plötsligt uppstår små spontana föredrag och samtal om de olika religiösa traditionerna – av deltagarna själva. Fredrik Brusi, projektsekreterare med ansvar för kompetensutvecklingsuppdraget på SST, är glad att se dessa möten:

– Flera av deltagarna har sagt till mig att de möten och diskussioner som uppkommit på kursen, mellan olika religioner och trossamfund, kanske aldrig skulle skett om inte den här plattformen skulle ställts till förfogande.

Max Stockman

Två nya samfund i ortodoxa och österländska kyrkors ekumeniska råd

Vid slutet av 2013 beslutade det statsbidragsberättigade samverkansorganet för de ortodoxa och österländska kyrkorna i Sverige (OÖKER) att acceptera två nya medlemmar. Det ena av dessa samfund är en mycket gammal kyrka med rötter ända in i apostolisk tid – den antiokiska ortodoxa kyrkan. Det andra samfundet representerar världens största ortodoxa kyrka: den rysk-ortodoxa kyrkans Moskva-patriarkat.

Från Södertälje pendeltågsstation till Baptistkyrkan är det 200 meter. Man stiger av tåget, tar vänster och promenerar gångtunneln under Nyköpingsvägen så är man där: en massiv borgliknande byggnad i violettbrunt säffletegel från slutet av 1960-talet. Här hittar man idag Sankta Maria Antiokiska församling och den Antiokiska ortodoxa kyrkan i Sverige.

– Vi hyr in oss här sedan några år tillbaka och lokalerna passar oss mycket bra, förklarar ordförande i församlingen Tony Zeitoun. Varje söndag har vi gudstjänst från klockan 14. En gång i månaden förrättas gudstjänsten på svenska också.

Den antiokiska ortodoxa kyrkan är ett bysantisk-ortodox samfund med centrum i Mellanöstern. Man räknar med över fyra miljoner medlemmar världen över varav hälften kommer från Syrien – vilket gör samfundet till den största kristna kyrkan i det krigsdrabbade landet. Hur märker församlingen av den pågående konflikten?

– Vi ser det hela tiden, säger Tony Zeitoun. Varje vecka kommer det nya familjer till kyrkan. Tony berättar också att två av kyrkans biskopar och en grupp nunnor har kidnappats i Syrien.

Fader Jean Mansour, präst i Antiokiska Ortodoxa kyrkan

Bild: Sra Maria antiokiska församling

– Språket i församlingen och kyrkan är i huvudsak arabiska men grekiska används i liturgin, förklarar kyrkans präst i Sverige Jean Mansour. Kyrkan har idag, förutom församlingen i Södertälje, också grupper i Göteborg och Upplands Väsby. Prästen förklarar att personer med bakgrund i den antiokiska ortodoxa kyrkan har bott länge i Sverige men det var först i slutet på 2010 som man valde att grunda sin egen församling. Varför tog det så lång tid?

– Vi kände inte till varandra! säger Tony Zeitoun och förklarar att det har gjorts små försök tidigare – som inte lyckats. Med hjälp av våra vänner i den syrisk-ortodoxa kyrkan, grekisk-ortodoxa kyrkan och baptisterna här i Södertälje har vi fått hjälp att komma igång med vår egen församling. Det är vi tacksamma för.

Det andra samfundet som tagit plats i OÖKER – den rysk-ortodoxa kyrkans moskvapatriarkat – har en längre organiserad historia i Sverige. Redan i början på 1990-talet grundade man sin huvudförsamling (Helige Sergij församling i Stockholm) och man har i dag församlingar och grupper på många håll i Sverige. Sedan flera år tillbaka har man mycket verksamhet i Sverige. Förutom gudstjänst ordnar kyrkan också söndagsskola, ikonmålarkurser och olika andra religiösa och kulturella arrangemang runtom i Sverige.

– I vår kyrka träffas framförallt ortodoxa grupper med bakgrund i Ryssland, Ukraina och Vitryssland, förklarar kyrkans kontaktperson Hanna Marchanka.

Med den rysk-ortodoxa kyrkans moskvapatriarkat och den antiokiska ortodoxa kyrkan omfattar OÖKER totalt arton samfund.

Max Stockman

Bild: Max Stockman

Från en gudstjänst i den helige Sergijs församling.

Recension

Professor Göran Larsson recenserar Johan Catos avhandling *När islam blev svenskt. Föreställningar om islam och muslimer i svensk offentlig politik 1975–2010*. (Lund: Lund University/Centre for Theology and Religious Studies, 2012, s. 309) ISBN 978-91-7473-384-6.

Johan Catos avhandling *När islam blev svenskt. Föreställningar om islam och muslimer i svensk offentlig politik 1975–2010* är på flera sätt en intressant genomgång av hur islam och muslimer har diskuterats och framställs i riksdagsdebatter, offentliga utredningar och statliga rapporter. Studien, som är en avhandling i islamologi från Lunds universitet, består av tio kapitel.

Förutom de obligatoriska kapitlen om teoretiska och metodologiska utgångspunkter omfattar avhandlingen fyra empiriska perioder. Medan den första perioden, 1975 till och med 1980, beskrivs som en tidpunkt då islam och muslimer upptäckts av svenska myndigheter, är den andra perioden som omfattar åren 1980 till 1990 en start för en omdaning av den svenska invandrings- och minoritetspolitiken. Åren 1991 till och med 2000 utgör undersökningens tredje period och det är nu som det blir tydligt för svenska myndigheter att Sverige är ett mångkulturellt och pluralistiskt samhälle. Avhandlingens empiriska del avslutas med perioden 2001 till 2010, en period som Cato benämner som en ”integrationspolitik för en ny tid”.

Bild: Peter Carlsson

Recensenten professor
Göran Larsson, Göte-
borgs universitet

Bristande kunskap om islam

Om jag skall försöka att sammanfatta tre decennier av svensk politisk diskussion kan jag något förenklat säga att Cato visar att kunskapen om islam och muslimer var så gott som obefintlig på 1970-talet. Islam och muslimer fanns inte med som ett ämne för politisk diskussion.

Under Catos andra undersökningsperiod framträder både positiva och negativa exempel på hur frågan om invandrare och muslimer diskuterades. Samtidigt som invandrades rättigheter betonades var det allt fler röster som började artikulera att

det kunde uppstå spänningar mellan ”muslimska” och ”svenska” värderingar. Frågan om religiöst motiverad slakt kom tidigt att bli ett känsligt ämne som skapade debatt.

Påverkat av händelser utomlands

Under den tredje perioden kommer även frågor som handlar om skola, omskärelse, giftermål och etableringen av moskéer att bli heta ämnen för diskussion. Vid denna tidpunkt finns det även tecken på att muslimer ofta blir betraktade som avvikande och annorlunda jämfört med det övriga samhället. Islamism och tecken på en ökad antisemitism kommer också att bli allt mer uppmärksammade under perioden 2001 till och med 2010. Samtidigt blir det allt viktigare för politiker och tjänstemän i den offentliga sektorn att uppmärksamma islamofobi och diskriminering i samhället. Sammantaget är det tydligt att debatten och synen på islam och muslimer också hänger nära samman med både inrikespolitiska och utrikespolitiska händelser. Revolutionen i Iran 1979, terrordåden i New York 2001 och terrordåd i Europa under 2000-talet kommer att påverka debatten om islam och muslimer i Sverige. Det är också tydligt att invandrarfientliga diskussioner och en rädsla för islam och muslimer kan användas för politisk mobilisering i Sverige.

Synpunkter på avhandlingen

Utöver de empiriska delarna i avhandlingen redogör Cato mycket kortfattat, alltför kortfattat enligt mig, för etableringen av islam och muslimer i Sverige. De teoretiska utgångspunkterna hämtas från kritisk diskursteori, postkolonial diskursanalys samt teorier om inkludering och exkludering.

Samtidigt som Catos genomgång är mycket omfattande och ambitiös är det svårt för läsaren att få en tydlig bild av hur vanligt förekommande diskussioner om islam och muslimer har varit i svensk offentlig politik.

Framför allt saknas en kvantitativ genomgång som visar hur många gånger islam och muslimer har varit föremål för diskussion under de aktuella undersökningsperioderna och i hur stor andel av den totala diskussionen (det vill säga i offentligt tryck som riksdagsdebatter, motioner, protokoll, skrivelser, propositioner, utredningsdirektiv, kommittébetänkanden samt SOU-rapporter) som islam och muslimer har varit i blickfånget. Jag saknar även en kritisk diskussion om genre när det gäller riksdagsdebatter och utredningar. Är framställningar och diskussioner om islam och muslimer unika eller skulle det vara möjligt att hitta liknande exempel på ett vi-och-dom tänkande när det gäller andra grupper i samhället?

I flera fall är det även tydligt att muslimer kan användas som positiva eller negativa exempel när en politiker vill kritisera sina meningsmotståndares politik. Muslimer blir i dessa debatter essentialiserade retoriska tillhyggen som kan användas i debatten för både det ena och det andra syftet. Dessa aspekter diskuteras tyvärr inte i avhandlingen.

Trots ovan nämnda kritiska synpunkter är Catos avhandling en behövlig genomgång och belysning av svensk offentlig politik under perioden 1975 till 2010. Genom sin detaljerade genomgång har han på ett förtjänstfullt sätt lyckats lyfta fram flera intressanta och viktiga exempel på hur islam och muslimer har varit föremål för diskussion och politiska åtgärder.

Göran Larsson, Göteborgs universitet

Demokratin behöver oss

Det finns en mängd olika sätt att definiera demokrati. Statsvetenskapliga teoretiker har talat om hur man kan se på demokrati både som ett strukturellt sätt att organisera samhällelig förvaltning, men också – och kanske mer relevant – som en idé om det rättvisa samhället. SST har fått regeringens uppdrag att från 2012 ”utvidga dialogen med trossamfunden i syfte att stimulera arbetet med demokrati och demokratiska värderingar.”

SST är i kontinuerlig dialog med trossamfunden om mänskliga rättigheter, demokratis innehåll och vilken plats samfunden skall ta i det demokratiska projektet Sverige. Under 2013 initierade SST ett samarbete med studieförbunden Sensus, Bilda, Ibn Rushd och NBV för att etablera ett arbete på lokal nivå med metodmaterialet Demokratin behöver oss, framtaget av myndigheten tillsammans med fonden för mänskliga rättigheter.

Ibn Rushd arbetar med samhällsfrågor

Lejla Porovic jobbar som verksamhetsutvecklare på studieförbundet Ibn Rushd norr. Hon förklarar att de som studieförbund arbetar med samhällsfrågorna: mångfald, integration och demokrati.

– Under 2014 vill vi satsa och jobba lokalt med integration och segregation. Vi vill bidra till att skapa plattformar där människor från olika bakgrunder kan mötas på lika villkor och ta lärdom av varandras olika erfarenheter. Vi vill ta upp frågor om utanförskap och dess orsak. Det är inget som är unikt för oss på norr utan gäller för hela studieförbundet.

Ibn Rushds folkbildningsgärning ligger i ett aktivt arbete mot rasism och för mänskliga rättigheter. Att tänka på demokrati i termer av mänskliga rättigheter är något som är centralt i metodmaterialet och det kan därför användas tämligen oproblematiskt av grupper eller individer i trossamfund som i sin dagliga verksamhet redan jobbar med frågorna, men kanske under andra namn.

– Genom att utbilda ambassadörer för mänskliga rättigheter så vill Ibn Rushd bygga en plattform för dialog om det nya Sverige, vad islam är men likväl vad svenskhet är, säger Lejla och hänvisar till de riktlinjer förbundet har upprättat.

Syften som sammanfaller

Beatrice Nordin och hennes kollega Aya Mohammed på Sensus i Luleå jobbar med M.I.O-projektet lokalt över hela Norrbotten. Deras projekt beskriver Beatrice som i grunden närliggande SSTs uppdrag och Sensus´ projekt syftar mot samma mål, att öppna upp och synliggöra religionens roll i civilsamhället, något som hon menar bara kan ges förutsättningar av god organisering.

– Alla minoriteter måste få ett jämställt tillträde till det offentliga rummet, både som individer och i intressegrupper. Vi ser flera sammanhang där vårt arbete sammanfaller med metodmaterialet Demokratin behöver oss och där vi kan samverka i de respektive projekt vi driver, säger Beatrice.

Projektet Mångfald, islam och organisering är en regional satsning med syfte att stärka muslimskt inflytande och delaktighet. I samtal med SST har man sett flera gemensamma kontaktytor och samverkansmöjligheter i det demokratibefrämjande arbetet.

– Det finns likheter i förutsättningar mellan de tidiga folkrörelserna och nyetablerade minoriteters möjligheter att idag få samma tillträde till demokratin som majoritetssamhället har. Det kan handla om ekonomiska och andra strukturella hinder, men också om attityder. Allt detta påverkar minoriteters möjligheter att organisera sig.

Demokrati, historia och identitet

Precis som Sensus och Ibn Rushd planerar Yuhanes Kurt på Bilda Väst att tillsammans med medlemsorganisationerna, som består av katolska, ortodoxa och frikyrkliga församlingar, att använda metodmaterialet i redan befintliga satsningar. På frågan om varför det är viktigt att trossamfunden finns med i demokratifrågor svarar han:

– Vi är en stark del av samhället och många av medborgarna ingår under våra tak. Därför är det också viktigt att trossamfunden genomsyrar demokratin och samhället, men även att demokratin präglar trossamfunden. I denna diskussion och debatt finns möjligheten till att finna en god och konstruktiv balans i det hela. Dessutom är trossamfunden bärare av historia, nutid och framtid – och även bärare av identitet, vishet, kultur och människoomsorg – något som i allra högsta grad har påverkat, påverkar i nuet och kommer att påverka samhället, och detta är definitivt något att ta hänsyn till!

Fredrik Brusi

Bild: Max Stockman

Yuhanes Kurt (tredje från vänster) tillsammans med några andra deltagare på SST:s demokratiseminarium våren 2013 i Göteborg.

Religionen betydelsefull för den enskildes politiska val

Statsvetaren Magnus Hagevi forskar bland annat om religion och politik. En av hans slutsatser är att ju viktigare en människas religiösa övertygelse är för henne eller honom, desto mer ”används” den när hen ska välja parti.

Magnus Hagevi är docent vid Linnéuniversitet och ett av de forskningsområden han ägnar mycket tid åt är just om – och i så fall hur – människors religiösa övertygelse påverkar hur de röstar i politiska val. I 2010 års val studerade han bland annat väljare med en religiös övertygelse. (”Religiös övertygelse” betyder i det här fallet i hög grad ”kristen övertygelse” – se dock nedan för intressanta fakta om muslimska väljare i Sverige).

Hans arbete handlar i stor utsträckning om att ställa frågor – i enkätens form – och att tolka de svar som kommer in.

Kategorier och grupper

Hagevi visar en tabell för att ge ett exempel på vad han kan plocka fram ur de data som enkätsvaren ger. Just i det här fallet handlar det om vilka som röstade på kristdemokraterna i riksdagsvalet 2010. Han nämner olika grupper: De som deltog i en gudstjänst någon av Svenska kyrkans kyrkor vid enstaka tillfällen under året eller en gång i månaden eller mer, de som gjorde motsvarande i någon av Svenska Missionskyrkans kyrkor och slutligen de som deltog i en gudstjänst i någon av pingströrelsens kyrkor.

Utifrån flertalet medlemmars bibelsyn kategoriseras de olika kyrkorna på en skala från liberala till konservativa. Och den enskilde som besöker en gudstjänst en gång i månaden kategoriseras som mer engagerad än den som bara gör det några gånger per år.

– En intressant slutsats vi kan dra av materialet är att ju mer konservativ den kyrka man besöker är och ju mer konservativ bibelsyn individen har, desto starkare

Bild: Peter Carlsson

Magnus Hagevi var redaktör för boken *Den svenska väljaren*, som kom ut efter valet 2010.

är tendensen att man röstar på kd. Störst stöd har kd bland personer med konservativ bibelsyn och högt engagemang i en konservativ kyrka.

Förklaring nödvändig

Intervjuaren ser förmodligen lite frågande ut, så Magnus Hagevi lägger ut texten lite mer.

– Väljare som ska finna ett parti att rösta på både tänker och känner efter. För många religiösa väljare innebär det att de tankemässigt jämför sin religiösa övertygelse med de olika partierna och röstar på det de finner mest likt. Men det är inte säkert att religion får den betydelsen. Chansen att någon använder sin religiösa övertygelse ökar om hen har ett starkt religiöst engagemang.

Viktiga frågor för troende

Magnus räknar upp några konkreta politikområden och hur en religiös övertygelse påverkar åsikter inom dessa områden.

– Konservativa kristna tenderar att vara EU-motståndare. Frikyrkliga kristna är mest positiva till bistånd, här kan man notera att skillnaden inte är så stor mellan aktiva i Svenska kyrkan och dem som inte alls har någon religiös övertygelse. Att Sverige ska ta emot flyktingar är också starkt rotat bland frikyrkliga – Sverigedemokraterna är mycket svaga bland frikyrkomedlemmar, säger han.

– Generellt har kyrkligt aktiva människor tenderat att rösta borgerligt, fortsätter Magnus. Och i socialdemokraternas huvudfära har det funnits en skepsis mot religion. Därför är det spännande med det som hänt under senare år...

Svenska muslimer röd-gröna

Den forskning som Magnus gjorde i samband med valet 2010 visar nämligen att omkring två tredjedelar av muslimer i Sverige sympatiserar med socialdemokraterna.

Ser man till blocken så är fyra femtedelar av muslimer röd-gröna, det vill säga sympatiserar med antingen socialdemokraterna, vänsterpartiet eller miljöpartiet.

SST:s uppdrag kring demokrati

Ett av de uppdrag SST fått av regeringen är ”att inleda en utvidgad dialog med trossamfunden om demokratibefrämjande åtgärder”. Hur ser statsvetaren Magnus Hagevi på detta? Kan samfunden befrämja och stärka demokratin?

– Man får till att börja med inte glömma att de trossamfund som växte fram under andra halvan av artonhundratalet var en oerhört viktig bärande kraft när

Bild: Peter Carlsson

Magnus Hagevi påminner om hur viktiga trossamfunden var för demokratins framväxt.

demokratin infördes i Sverige, säger Magnus. Väckelserörelserna praktiserade demokrati och arbetarrörelsen tittade mycket på frikyrkosamfunden när den skulle organisera sig.

Generellt, menar han, är människor som är engagerade i församlingar eller annan verksamhet i civilsamhället i relativt stor utsträckning intresserade av andra än sig själva, vilket är en bra grund för demokratiska insatser.

– Barn- och ungdomsverksamhet eller verksamhet för äldre görs inte bara för dem som redan är med. Och man engagerar sig ofta i och för närsamhället. På det sättet kan också de samfund som är nya i Sverige vara med och stärka demokratin.

Peter Carlsson

Tjugofyra spännande år

När jag den 1 januari 2014 går i pension vill jag säga ett tack för tjugofyra spännande år på SST – Nämnden för statligt stöd till trosamfund.

Denna lilla och ibland alltför anonyma myndighet har spelat en roll i det religiösa Sverige sedan 1970-talet – en period då landet förändrats. Mest betydelsefullt på den religiösa kartan är nog att de samfund som betjänar ”till landet invandrade trosbekännare” har kunnat etablera sig. 2014 finns det betydligt fler katolska, ortodoxa, muslimska och buddhistiska samfund och församlingar med tydliga strukturer medan de gamla samfunden inte längre har samma betydelse som för ett halvt sekel sedan. Den religiösa bilden har förändrats.

Att i det sammanhanget få arbeta med statligt stöd, kanske främst till nyetablerade eller reetablerade samfund har varit en förmån. Nu ser jag fram mot ett kanske något annorlunda liv med nya utmaningar.

Sven-Eric Andersson

”Med rätt agenda blir friktionen en positiv faktor”

Malin Martelius är trygghets- och säkerhetssamordnare på Stadskontoret, kommunstyrelsens förvaltning, i Malmö. Där jobbar hon bland annat med kontakterna med trossamfundsrådet, som fått namnet ”Coexist Malmö”.

Den här onsdagen i januari är Örjan Wallin, SST:s handläggare för krisberedskapsfrågor, också på plats i Stadshuset i Malmö. Han har funnits med i större delen av den process som lett fram till dagens goda kontakter mellan Malmö stad och trossamfunden och fortsätter att komma hit då och då.

– Malmö är lite unikt, säger Örjan. Det är mycket mångfald på en ganska liten yta. Det blir ofrånkomligen möten trossamfunden emellan. Det blir friktion, och med rätt agenda blir friktionen en positiv faktor.

I oktober 2012, när Malin Martelius kom in i bilden, började den mer konkreta samverkan. Av erfarenheter från tidigare satsningar på samverkan med trossamfund, försökte stadskontoret tänka på hur sådan samverkan verkligen skulle kunna gynna såväl samfunden som kommunen – att vara länkar åt varandra, ingång i staden och ingång till församlingsmedlemmar, i frågor som inte går att formulera på förhand. Att börja med en intuitiv känsla av att behöva varann och se vart den leder.

Bild: Peter Carlsson

Örjan Wallin från SST och Malin Martelius från Malmö stad har fått till stånd en mycket fruktbar samverkan med trossamfunden.

Trossamfund och studieförbund

Något av det första man gjorde var att arrangera rådslag och seminariet Demokratin behöver oss, en dag om trossamfunden i det svenska samhället – utmaningar och möjligheter. Inbjudan gick till ”SST-samfunden” (= de församlingar och grupper som hör till något av de nationella trossamfund, förbund och unioner som tar emot statsbidrag via SST). Även Svenska kyrkan i Malmö och trossamfundens studieförbund var representerade. Rådslaget och seminariet lade grunden för en samverkan mellan trossamfunden och Malmö stad.

SST-anknytningen en trygghet

Malin upplevde SST-anknytningen positivt.

– Det var viktigt, säger hon. Jag visste ju att statsbidrag ges utifrån vissa kriterier.

Det hon syftar på är den skrivning i Lagen om stöd till trossamfund som säger att statsbidrag endast kan ges till trossamfund som ”bidrar till att stärka och upprätthålla de grundläggande värderingar som samhället vilar på”.

Tre veckor efter det första mötet hölls ytterligare en gemensam dag, nu om trygghet och säkerhet.

– Det var viktigt att sätta in trossamfunden i en kontext, säger Örjan. Vad är trossamfundens bidrag till ett demokratiskt samhälle? Vad kan Malmö stad och trossamfunden göra tillsammans för trygghet och säkerhet?

Ifrån Malmö stads sida var man intresserade av att få höra samfundens definitioner av ”trygghet” och deras förslag på hur den skulle kunna ökas. Den gemensamma dagen gjorde det tydligt att samfunden inte bara ville prata, de ville ”göra” också.

– Jag blev väldigt glad över hur positiva, öppna och handlingsinriktade de var, säger Malin.

Siktade mot Eurovision

Ett av den dagens utfall blev att samfunden uttryckte: Vi vill visa oss på något stort evenemang, visa att vi är vänner. Siktet ställdes in på Eurovision Song Contest, som skulle hållas i Malmö i maj 2013. Men innan dess, i februari, genomförde man vad som kallades ett ”församlingsrally”. Tillsammans besökte man under en heldag närmare tio samfunds lokaler eller byggnader.

– Det blev mycket kaffe, kunskap, skratt och möten den dagen, säger Malin.

Tält på Stortorget

Samfundsrepresentanterna började tillsammans med Malin planera för Eurovision-veckan. Efter mycket funderande och flera omröstningar fastnade man för namnet ”Coexist Malmö”. Tältet på Stortorget var bemannat hela veckan, varje dag hade ett tema, man ordnade intervjuer, musik och panelsamtal. Det mesta blev mycket lyckat.

Efter Eurovision-veckan gjorde man en rejäl utvärdering. Det trossamfundet var allra mest nöjda med var alla möten man fick med unga människor. För att gå vidare på den vägen, jobbade man fram ett koncept där företrädare för flera samfund tillsammans kunde besöka skolor – men i förlängningen även arbetsplatser eller myndigheter. Konceptet prövades i Stadshuset den 10 december 2013 och strax efter jullovet ordnades tre liknande arrangemang på en av gymnasieskolorna.

Malmö stad med och satsar

Malin berättar att hon lyckats ”få loss” en del pengar för att ge samfundsföreträdarna en rimlig möjlighet att vara med i skolorna.

– De som medverkar och kanske förlorar arbetsförtjänst om de är med kan timanställas eller få ett arvode.

En annan fördel för samfunden är det naturligtvis att ha en kontakt så centralt som i Stadshuset.

– Jag ska vara en länk för dom in i förvaltningarna, säger Malin.

Positiv ingång

Örjan Wallin menar att andan i trossamfundens och Malmö stads arbete är speciell. Man agerar utifrån det positiva, bygger på det goda. Man är medveten om risker, problem som kan uppstå, tänkbara kriser.

– Men utgångspunkten är positiva ord och känslor, säger Örjan.

Allting tyder på att Malmö stad vill fortsätta sitt engagemang, men skulle det av någon anledning upphöra, är han ändå inte orolig.

– Coexist skulle fortsätta ändå, säger han.

Malin Martelius ser framåt.

– Jag hoppas det här kan utvecklas och bli ännu mer lokalt, komma igång i flera bostadsområden, säger hon.

Peter Carlsson

Nyinvigd kyrka – med några år på nacken

1973 grundades den makedonska ortodoxa församlingen i Malmö. Trettio år senare tog man första spadtaget i det egna kyrkbygget och i oktober 2013 invigdes kyrkan och församlingslokalerna intill.

Fader Blazo Kozarski möter upp i församlingslokalerna. Det är en lite kylig Malmödag, men lokalerna – och mottagandet – är varma. Här bjuds kaffe och tårta och ett gott samtal om den makedonska församlingens väg fram till idag.

– 1973 grundades församlingen, säger fader Blazo. Därför ville vi gärna inviga kyrkan 2013, efter 40 år.

Församlingen omfattar Sverige söder om en linje Falkenberg – Gislaved – Växjö – Kalmar och har ungefär 4 000 inskrivna medlemmar. Den nyinvigda kyrkan i Malmö är församlingens enda ”egna” kyrka.

– På de andra ställena där vi firar gudstjänst, får vi låna kyrkor av Svenska kyrkans församlingar. Vi har ett väldigt fint samarbete, säger fader Blazo.

Bild: Peter Carlsson

40 år efter församlingens grundande invigdes makedonska ortodoxa kyrkan i Malmö.

Makedoniernas historia i Sverige

1958 kom de första grupperna makedonier till Sverige. Makedonier hade som politiska flyktingar lämnat den dåvarande jugoslaviska delrepubliken Makedonien och begett sig till den grekiska regionen med samma namn och var beredda att satsa på Sverige. Ett plan med makedonier flög till Bulltofta (vilket då var Malmös flygplats) och ett till Torslanda (Göteborgs dåvarande flygplats).

– I Malmö fick männen jobb på varvet Kockums och kvinnorna på en strumpfabrik eller Pågens bageri, säger fader Blazo. I Gislaved och Trelleborg jobbade makedonierna på gummifabrikerna, i Eslöv på Felix och i Göteborg på Volvo och SKF.

Präster kom och for

Efter församlingens grundande 1973 kom en första präst, som stannade mycket kort tid. Den andra prästen som sändes till Sverige stannade fyra och ett halvt år.

1985 sa biskopen ifrån: Sverige måste få en yngre präst, som orkade resa runt och fira gudstjänst på de olika sydsvenska orter där makedonierna bosatt sig.

Det blev fader Blazo. Ursprungligen skulle han ha stannat i fyra år, snart har han varit här i trettio. Och det blir mycket resande.

– Jag brukar säga att den makedonska ortodoxa kyrkan är här, men också hemma hos mig och i min bil.

1985 köpte församlingen en tidigare Jehovas vittnen-lokal. 1987 invigdes den till kyrka med ikonostas. Många av församlingens medlemmar reste dock till Makedonien på somrarna och bröllop, dop och begravningar hölls där. Men så kom kriget i före detta Jugoslavien på 90-talet och många ur andra och tredje generationen makedonier hade rotat sig i Sverige och ville ha en kyrka man verkligen kunde känna var ens egen.

Ung församling idag

Dagens makedonska församling består till stor del av unga familjer. Av styrelsen på nio personer är bara tre stycken äldre än 40 år. Den yngsta styrelsemedlemmen är 28.

– Den äldste är 54, säger fader Blazo med glimten i ögat. Det är jag.

Även de församlingsmedlemmar som bor på andra orter än Malmö stöder arbetet och har stött kyrkbygget här ekonomiskt. Förutom makedonier kommer också en del rumäner, ryssar, palestinier och etiopier till församlingens gudstjänster.

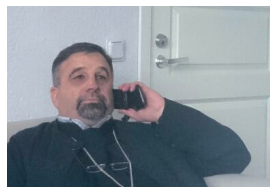

Bild: Peter Carlsson

Fader Blazo Kozarski leder en ung styrelse i den makedonska ortodoxa församlingen.

Sökte och fann platsen

Kring 1995 började man på allvar söka platsen för ett eget kyrkbygge och fick olika förslag av Malmö stad. Några år senare erbjöds församlingen den plats där kyrkan idag står, strax intill Östra kyrkogården. Kommunen ägde marken, men den användes av Svenska kyrkans församling. 1997 genomfördes så köpet av 950 kvadratmeter tomt och 2003 togs det första spadtaget, i samband med församlingens 30-årsjubileum. Ett lokalbidrag på 800 000 kronor beviljades från SST.

I oktober förra året invigdes kyrkan och församlingslokalerna strax intill. Kyrkan är färdigbyggd, men man har ännu inte dragit in någon värme. Makedonska målare var här och målade en stor del av väggar och ikonostas under 2013 och ska komma tillbaka under 2014 och fortsätta. Församlingen måste fortsätta göra saker i den takt man har råd med.

Peter Carlsson

Nesibe och Samir samordnar muslimsk andlig vård i sjukvården

Vi möts i en föreningslokal på Hisingen. En av samordnarna jag ska träffa ansvarar för en närradiosändning från en studio i rummet intill, parallellt med vårt samtal.

Nesibe Gurkan är 29 år och började sin tjänst som koordinatör av muslimsk andlig vård i sjukvården i Göteborg i april 2013. Då hade hennes manlige kollega Samir Jeresi, som är 48, redan varit i tjänst i ett halvår. De har varsin 25 procents tjänst.

– SST ställde frågan till församlingen, säger Samir och syftar på Islamiska förbundet i Göteborg. Jag pratade med andra muslimska förbund i Göteborg och med vår församlings styrelse innan jag fick tjänsten.

Varierande uppdrag

Vi möts alldeles i början av januari 2014. I almanackan är det en röd dag och framemot kvällen rör sig inte så många människor ute på Lindholmen. Ett område med skolor och arbetsplatser, till stor del präglad av ny teknik. Förutom ett antal gymnasieskolor har också Chalmers tekniska högskola delar av sin utbildning förlagd hit och det är där, på designingenjörsprogrammet, som Nesibe Gurkan tillbringar stora delar av den tid hon inte lägger ner på sitt samordningsuppdrag. Det är inte alldeles enkelt att hinna med att ”göra hela jobbet” inom ramen för de 25 procenten.

– Vår uppgift är ju att samordna, men ibland blir det också så att vi måste åka på sjukbesök själva, säger hon.

Nesibe och Samir träffas varannan vecka för att planera sitt arbete och utveckla tjänsterna. Det handlar mycket om att stödja och hjälpa stödpersonerna – ”de som står på listan”. I oktober hölls en fortbildningsdag och i slutet av januari planerar de en ny samling med alla på listan.

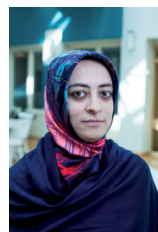

Bild: SST

Nesibe Gurkan började som koordinatör i april 2013.

Växande lista

I dagsläget rymmer de båda koordinatörernas kontaktlista 45 namn. 20 kvinnor och 25 män, i åldrar från övre tonåren till 60-årsåldern. Flertalet på listan är mellan 35 och 40 år. En mångfald vad gäller språkkunskaper behöver också finnas.

– Senaste tiden har det ju kommit många från Syrien, säger Nesibe.

Då handlar det om arabiska, men personer som kan tjetjenska och olika språk från västra Afrika hör till dem som varit svårast att hitta.

Det samordnarna söker hos dem de vill ha med på listan, förutom språkkunskaper, är förstås kunskap om islam. Helst en lite djupare kunskap och förankring än den genomsnittlige svenske muslimen har.

Informera och utbilda

Behoven av information och utbildning är två av Nesibes och Samirs största utmaningar. Information inte minst ”inåt”, riktad mot muslimer i Göteborg, och utbildning och information för sjukvårdens personal.

– Många muslimer känner inte alls till att de här tjänsterna finns, säger Samir.

Förutom telefonsamtal och personliga besök hos olika församlingar och grupper, söker koordinatörerna också på Facebook efter vägar att få kontakt med fler.

– Det är tyvärr omöjligt att nå alla. Om det inte står tydligt är det svårt att veta om en förening är muslimsk, det finns ju muslimer i så många länder runt om i världen, säger Nesibe.

När det gäller vårdpersonalen, tror Nesibe och Samir att det är någorlunda väl känt bland dem att det finns muslimska samordnare. Men eftersom de flesta vårdanställda av naturliga skäl inte har träffat dem och inte känner dem, är det inte så självklart att de tar kontakt med samordnarna när det skulle behövas.

Möter kollegor

Förutom i Göteborg, finns koordinatörer av muslimsk andlig vård i sjukvården också i Stockholm, Uppsala, Malmö, Örebro, Jönköping och Skövde. I Skövde finns också landets första och hittills enda sjukhusimam.

Samordnarna från de olika städerna möts med jämna mellanrum för att utbyta erfarenheter och för fortbildning.

– Vi träffades senast i september och möts nästa gång i mars, säger Samir.

På nationell nivå är Gunnel Andréasson, än så länge anställd på Sveriges Frikyrkosamråd (se dock nästa artikel i årsboken om en kommande förändring), sam-

Bild: SST

Samir Jeresi betonar vikten av att hitta informationsvägar.

ordnarnas kontaktperson. Och i Göteborg har de en del kontakt med den kristna Sjukhuskyrkan, berättar Nesibe.

– Vi har kontakt med präster och pastorer och har våra foldrar liggande på Sjukhuskyrkans expeditioner.

Fler personer till kontaktlistan och att få ut information till sjukhusens personal är de två viktigaste målen för den närmaste framtiden. Nesibe och Samir ser fram emot mycket – men också mycket meningsfullt – arbete.

Peter Carlsson

Verkligheten avgör – kartan behöver ritas om

Verksamheten inom den andliga vården i sjukvården – vid sidan av Svenska kyrkans präster och diakoner – var länge i stort sett en frikyrklig angelägenhet. Under 2014 fullbordas en utveckling som varit på väg under flera år – den samordnartjänst som funnits på Sveriges Frikyrkosamråd flyttas över till SST.

2004 började Gunnel Andréasson sin tjänst på Frikyrkosamråd, som konsulent för andlig vård i sjukvården. Samma år skrevs en avsiktsförklaring, gemensam för SST, Frikyrkosamråd och Sveriges Muslimska Råd (som då var ett något bredare muslimskt forum än idag): Den av Frikyrkosamråd anställda konsulenten skulle lägga vissa delar av sin tjänst på att bistå de muslimska samfundet i deras ansträngningar att forma en muslimsk andlig vård i sjukvården.

Idag, 2014, är SST-samfundens andliga vård i sjukvården en mycket mångfaceterad sak: förutom frikyrkliga medarbetare finns katolska och ortodoxa medarbetare, buddhistiska och muslimska koordinatörer (se artikeln före denna) och en sjukhusimam.

Kartan bör ändras

– Mitt arbete idag görs mot bakgrund av en helt annan verklighet än då jag började och det är en rimlig följd att kartan rättas till, säger Gunnel Andréasson.

SST, sedan flera decennier nu en statlig myndighet, har sitt ursprung i dåvarande Sveriges Frikyrkoråd. Så här ser historien ut: 1971 beslutade riksdagen att ett visst statligt stöd skulle utgå till trossamfundet, vid sidan av Svenska kyrkan. Första året var stödet totalt 2 miljoner kronor som fördelades mellan de traditionella frikyrkorna. Efter några år, när det blev aktuellt att även katolska kyrkan, judiska församlingar och ortodoxa och österländska kyrkor kunde få del av bidragen, inrättades ”Sveriges frikyrkoråds samarbetsnämnd”. I slutet av 70-talet kom så muslimska organisationer med bland dem som fick rätt till bidrag.

Bild: Mikael Stjernberg

Efter tio år i Frikyrkosamråds tjänst börjar Gunnel Andréasson på SST vid halvårsskiftet.

En legitimitetsfråga

Att SST behöver behandla bidraget till den andliga vården i sjukvården på samma sätt som övriga statsbidrag och ansvara fullt ut för administration och handläggning har signalerats vid flera tillfällen under de senaste 10 åren, berättar Gunnel Andréasson. Men först under de allra sista åren har frågan lyfts mer tydligt.

– Ser man det historiskt är det naturligt med denna utveckling, säger Gunnel. Ett starkt skäl är också att det handlar om en starkt legitimitet i arbetet med samordningen i förhållande till bredden av trossamfund och i förhållande till sjukhus, landsting och regering och riksdag.

Hon understryker att det nog inte alltid heller varit lätt för frikyrkorna att härbärgera en tjänst som delvis varit inriktad på katolsk, ortodox och muslimsk verksamhet.

– Och visst har det känts lite märkligt att stå till exempel på en muslimsk utbildningsdag kring andlig vård i sjukvården och säga: ”Jag är från Frikyrkosamråd...”

Ny situation

En del av det arbete Gunnel utför idag, kring de frikyrkliga sjukhuskyrkotjänsterna, kan inte göras under SST:s tak, till exempel de delar som handlar om ut- och fortbildning för frikyrkliga medarbetare. Tanken är därför att tjänsten på SST ska vara en heltidstjänst, men att hon ska vara tjänstledig på 20 procent, för att fortsätta med vissa uppgifter inom Frikyrkosamråd.

SST-tjänsten kommer att innebära fortsatt kontakt med dem som är arbetsgivare för medarbetare inom den andliga vården i sjukvården i alla de SST-samfund som har sådana, däribland naturligtvis också frikyrkliga arbetsgivare.

Stabilisering och utveckling

Den ökning av statens stöd till trossamfunden som skett de senaste åren har kommit även den andliga vården i sjukvården till del.

– De tjänster som inrättats för muslimska och nu senast för buddhistiska samordnare hade varit mycket svåra att få till utan ökningen, säger Gunnel Andréasson. Att vi kan öka antalet ortodoxa sjukhuspräster från fyra till sex nu i år är ett annat resultat. Och på frikyrkosidan har det inte minst på universitetssjukhusen gått att öka tjänsters storlek igen, efter att man gjort nedskärningar tidigare år.

Gunnel Andréasson börjar sin tjänst på SST 1 juli 2014.

Peter Carlsson

Utbetalda statsbidrag 2013 (i kronor)

Församlingar inom samfunden:	Organisationsbidrag	Projektbidrag		
		Lokalbidrag	Etableringsbidrag	Särskilt utbildningsbidrag
Frälsningsarmén	1.101.545			
Metodistkyrkan				
Evangeliska frikyrkan	3.153.885	775.000	135.000	
Pingströrelsen	7.731.043	1.545.100		
Sjundedagsadventist-samfundet	271.000			
Equmeniakyrkan	9.652.279			
Svenska Alliansmissionen	1.448.430	154.000		
Svenska Baptistsamfundet		100.000		
Svenska Missionskyrkan		265.200		
Gemensamma församlingar		1.149.300		
ELM - Bibeltrogna vänner	117.000	8.000		
Evangeliska fosterlandsstiftelsen	2.965.000	155.000		
Estniska evangelisk-lutherska kyrkan	267.000			
Lettiska evangelisk-lutherska kyrkan	128.000			
Ungerska protestantiska kyrkan	143.409			
Danska kyrkan	100.000			
Norska kyrkan	300.000			

Utbetalda statsbidrag 2013 (i kronor), forts.

Församlingar inom samfunden:	Organisationsbidrag	Projektbidrag		
		Lokalbidrag	Etableringsbidrag	Särskilt utbildningsbidrag
Isländska kyrkan	100.000			
Anglikanska kyrkan	220.000			
Romersk-katolska kyrkan	5.022.828	1.512.000		
<u>Ortodoxa & österländska kyrkor</u>				
Bulgariska ort. kyrkan	14.000			
Finska ort. kyrkan	84.000			
Estniska ort. kyrkan				
Grekisk ort. kyrkan	805.000			
Makedoniska ortodoxa kyrkan	408.000	712.800		
Rumänska ort. kyrkan	400.000		50.000	
Ryska ortodoxa kyrkan	121.000			
Serbiska ortodoxa kyrkan	1.762.000	352.800		
Svenska ort. prostieriet	145.000			
Armeniska apostoliska kyrkan	120.000			
Eritreanska ortodoxa kyrkan	141.000			
Etiopiska ort. kyrkan	206.000			
Koptiska ort. kyrkan	128.000			
Syriska ort. kyrkan	2.026.888	800.000		
Österns assyriska kyrka	383.000			

Utbetalda statsbidrag 2013 (i kronor), forts.

Församlingar inom samfunden:	Organisationsbidrag	Projektbidrag		
		Lokalbidrag	Etableringsbidrag	Särskilt utbildningsbidrag
Judiska församlingar	617.000			10.000
Mandeiska sabeiska samfundet			220.000	
<u>Muslimska församlingar</u>				
FIFS	2.273.640		140.000	
IKUS	761.275	438.000	30.000	60.000
SMF	1.388.800	100.000	60.000	20.000
SIF	590.700		120.000	
ISS	571.000	722.400	222.000	
BIS	620.200	1.075.200		10.000
Buddhistiska församlingar	336.000		59.000	
Gemensamma funktionsutbetalningar				120.000
SUMMA	46.623.925	9.864.800	1.066.000	220.000

Dessutom har följande bidrag utbetalats:

Teologiska institutioner
Andlig vård inom sjukvården

Verksamhetsbidrag

1.440.000
8.715.000

Statistik 2012

Antal bidragsgrundande personer * (betjänade) i trossamfund relaterade till SST 31 december 2012

Anglikanska kyrkan	3 516
ELM - bibeltrogna vänner	2 916
Estniska evangelisk lutherska kyrkan	4 719
Lettiska evangelisk-lutherska kyrkan	1 916
Evangeliska fosterlandsstiftelsen	43 188
Frälsningsarmén	14 022
Islamiska samarbetsrådet	110 000
Judiska församlingarna	8 442
Equmeniakyrkan	134 391
Evangeliska frikyrkan	48 524
Ortodoxa och österländska kyrkor	
- Armeniska apostoliska kyrkan	2 375
- Bulgariska ortodoxa kyrkan	800
- Eritreanska ortodoxa kyrkan	2 666
- Etiopiska ortodoxa kyrkan	2 870
- Finska ortodoxa kyrkan	1 500
- Grekisk ortodoxa kyrkan	17 500
- Koptiska ortodoxa kyrkan	2 915
- Makedoniska ortodoxa kyrkan	6 000
- Rumänska ortodoxa kyrkan	6 100
- Ryska ortodoxa kyrkan	1 500
- Serbiska ortodoxa kyrkan	27 855
- Svenska ortodoxa prostieret	2 174
- Syrisk ortodoxa ärkestiftet	26 094
- Syrisk ortodoxa patriarkatets ställföreträdarskap	24 302
- Österns assyriska kyrka	6 112

Pingströrelsen	108 842
Romersk-katolska kyrkan	103 804
Sjundedags adventistsamfundet	3 532
Svenska alliansmissionen	21 059
Sveriges buddhistiska samarbetsråd	4 812
Ungerska protestantiska kyrkan	5 419
Totalt	749 865

* Bidragsgrundande person (betjäнад):

Medlem eller registrerad deltagare i verksamhet som organiseras av trossamfund eller församling.

Från och med 2000 är danska, norska och isländska kyrkorna i Sverige bidragsberättigade genom SST. Dessa kyrkor är i stor utsträckning "sjömanskyrkor". Några statistiska uppgifter från dessa kyrkor redovisas tills vidare inte.

Från och med 2013 är Mandeiska Sabeiska samfundet bidragsberättigat. Statistik från samfundet redovisas ännu inte.

Equmeniakyrkan är den kyrka som Metodistkyrkan i Sverige, Svenska baptistsamfundet och Svenska missionskyrkan tillsammans bildade 2012, först under arbetsnamnet Trossamfundet Gemensam framtid.

Statistikuppgifterna från samfunden har mycket olika karaktär. Bakom flertalet av uppgifterna ligger en noggrann redovisning från samfunden. En del uppgifter är dock mer osäkra och har bearbetats av SST:s Analysgrupp.

Kursiv stil = uppgiften är från 2011

SST:s nämnd 2014-2015

LEDAMOT

ERSÄTTARE

<p>Olle Alkholm, ordförande Equmeniakyrkan Box 14038 167 14 Bromma 08-580 031 00 olle.alkholm@equmeniakyrkan.se</p>	<p>Helén Friberg Equmeniakyrkan Region Svealand Vasakyrkan Vasagatan 6 703 54 Örebro 08-641 65 98, fax 08-556 023 29 mobil 070-312 44 74 helen.friberg@equmeniakyrkan.se</p>
<p>Thomas Bab Bellmansg 24, 4tr 118 47 Stockholm 070- 812 73 52 tbab@comhem.se</p>	<p>Agneta Condén-Knutsson Sandgårdsg. 30 723 36 Västerås 021-14 56 60, 070-438 17 53 condenknutsson@yahoo.se</p>
<p>Lars-Gunnar Jonsson Svenska Alliansmissionen Västra Storg 14 553 15 Jönköping 036-30 61 60, 073-381 49 02, lars-gunnar.jonsson@ alliansmissionen.se</p>	<p>Christer Blomberg Stamgatan 67 125 74 Älvsjö 08-562 282 00 christer.blomberg@fralsningsarmen.se</p>
<p>Helena Hummaste Sturegatan 47b 172 31 Sundbyberg 08-509 109 24, 073-685 53 54 helena2222@hotmail.com</p>	<p>Mustafa Setkic Bergshöjden 46 174 45 Sundbyberg 08-653 68 21, 070-745 85 41 mustafa.setkic@izb.se</p>
<p>Toader Doroftei Blickavägen 29 146 50 Tullinge 08-607 44 20, 070-091 33 33 bors.td@hotmail.com</p>	<p>Suleyman Wannas Norrgatan 22 586 62 Linköping 013-29 51 77, fax 013-29 51 77 070-329 51 77 suleyman.wannas@tele2.se</p>

LEDAMOT

ERSÄTTARE

<p>Trudy Fredriksson Stupan, Solbo, Oppeby 246 732 73 Fellingsbro 0581-63 30 73, 076-205 27 09 trudy@ktg.nu</p>	<p>Arhimat Alkhamas Hovslagargatan 49 194 31 Upplands Väsby 070-481 80 45 arhimat@hotmail.com</p>
<p>Annika Wahlund Gunnarsson EFS Box 23001 750 23 Uppsala 018-430 25 10, 0721-580 210 annika.gunnarsson@efs.nu</p>	<p>Robert Sjölander Ekebyholmsvägen 180 762 91 Rimbo bobby.sjolander@adventist.se</p>
<p>Staffan Livehed Katolska Biskopsämbetet Box 4114 102 62 Stockholm 08-462 6608 staffan.livehed@katolskakyrkan.se</p>	<p>Helena D’Arcy Västeråker-Lunda 21 755 91 Uppsala 076-850 91 93 helena.darcy@respektlivet.nu</p>
<p>Elisabeth Celaya Pingst ffs, Box 15144 167 15 Bromma 08-608 96 00 /09 076-536 96 09 elisabeth.celaya@pingst.se</p>	<p>Peter Lindskog Pingst ffs Box 15144 167 15 Bromma 08-608 96 00 070-257 91 15 peter.lindskog@pingst.se</p>

Övriga adresser

Angående ledamöter i SST:s råd samt adresser till bidragsberättigade samfund hänvisar vi till SST:s hemsida, www.sst.a.se

Anteckningar

Kansli

Postadress	Box 14038, 167 14 Bromma
Besöksadress	Gustavslundsvägen 18, 2 tr, Bromma T-bana, Tvärbana: Alviks Torg
Telefon	08-453 68 70
Fax	08-453 68 29
E-post	info@sst.a.se
Hemsida	www.sst.a.se
Bankgiro	781-7364
Organisationsnummer	202100-5141

ISSN 1102-3724